

UJETI JAPONCI, ki so bili poslani z Ivo Jima v jetniški tabor. Stražijo jih vojaki ameriške morske pehoty (marines).

Skrb Angležev za nadvlado v Sredozemlju

ARABCI V POSKUSIH ZA OSVOBODITEV IZ POD IMPERIALIZMA. — — KRIŽANJE MED RUSKIM IN ANGLEŠKIM INTERESI. — TURCIJĀ BO MORALA POPUSTITI. — FRANCIA JAKO UŽALJENA

Neglede na optimistična poročila iz Postdama je znano, da so se tam na konferenci velike trojice znova najbolj križali angleški in ruski interesi. To bi bilo razvidno tudi iz Trumanovega govora zadnjo soboto, v katerem je poudarjal, da so Zed. države v tej vojni popolnoma nesobično in da nimajo nikakih teritorijalnih ambicij.

Očitek zaveznikom

Nedvomno je bilo to na diplomatsko izražen način očitek oim deželam, ki streme po razširjenju svojih meje neupravičeno, oziroma ker vsled svojih ambicij ovirajo sklenitev tega miru, ki bi imel trdn tla. A tudi Zed. države pri vsem tem niso brez krivde, kajti tudi naša vlada zahteva base za mornarico in letala širom sveta.

Ampak Trumanov očitek je bil kajpada naslovljen Sovjetski uniji, Angliji, Franciji in morda tudi Jugoslaviji, kajti v Potstamu so gotovo razpravljalni tudi o zahtevah Titove vlade po Trstu. Gorici in slovenskem delu Koroške.

Najbolj interesirana v vseh teh teritorijalnih vprašanjih Sredozemlju je Anglija, ki ima tod tudi največ besede.

Francija v zadnji klopi

V prejšnji vojni je imela v Evropi največ besede Francija in še bolj pa na mirovni konferenci v Versaju ter potem skozi do prihoda Hitlerja na oblast bankrotirane nemške republike. Takrat je Clemenceau narekoval pogoje celo Wilsonu in Lloyd Georgu, a sedaj pa predstavnik Francije-general de Gaulle sploh niti nikamor povabljen ni. Velika trojica ga namreč še nobenkrat ni hotela medse, čeprav se gre za usodo Francije prav tako kot vse ostale Evrope. Ampak de Gaulle pač ne zastopa zmagovalo, pač pa poraženo Francijo in kot s tako ravna vseskozi tudi velika trojica.

To vojne, oziroma do Hitlerjeve dobe, je bila na kontinentu Francija prevladujoča sila diplomatično in v vojaškem oziru, pa tudi gospodarsko je

največ pomenila. A Nemčija pod Hitlerjem jo je z vodstva naglo izpodivala, potem jo še do kraja porazila in vso okupirala, pa je Francija postala v očeh mednarodnega sveta nič drugega kot tepena dežela, država brez moči, kot so bile recimo Belgija, Čehoslovaška itd. Naravno, da je Francozonu hudo radi tega. Toliko so pomenili, sedaj pa velika trojica le nekako iz simpatije ravna v njo saj kot z državo drugega reda. In priznava ji teoretično celo vlogo velesile, ne pusti pa, da jo bi tudi igrala.

Kako se bo Francija izmuznila iz zapostavljenosti in si spet dobila ugled vodilne svetovne države, tega niti sama ne ve.

Angleška živiljenjska žila

V sled omaganja Francije pa je postala v Sredozemlju takoj bolj odločujoča v odnosih med deželami Anglija. Velika Britanija smatra Sredozemlje za svoj najvažnejšo "sfero vpliva," za svoj pravi "živiljenjski prostor." Vsa njena sedanja politika dokazuje, da si ga kani še slaboumnega, kar res je.

Pogreb njegovih žrtev je bil

Vse je "božja volja"

V Fort Douglasu blizu mesta Ogden v državi Utah je neki ameriški vojak, ki je bil na strazi nad taborom nemških vojnih vjetnikov, zazdehal, postalo mu je silno dolgočasno, ura se je pomikala proti jutru, pa je napel svojo strojnico ter vsipal kroganje na šotor, kjer so spali nemški vojaki. Osem jih je ubil, okrog 20 jih je ranil. Ta "navdušeni" ameriški prostek, piše se Clarence V. Berucci, doma je pa iz New Orlean, dejal, da je postal neštipen, pa je prekinil svoje dolgočasje z izpraznjenjem brzstrelke. Bržkone ga bodo proglasile naše vojaške oblasti za slaboumne, kar res je.

Naša vlada zahteva base za

značilen v tem, da bi ameriške vojaške oblasti rade na kakčini priznale sožalje in obžalovanje nad zločinom, pa bi bilo to v teh okolčinah, ko imamo Nemčijo pod koleni, proti naši časti.

In tako so morali nakupiti nekaj cvetja v počast ubitih nemških ujetnikov njihni tovariši in na grobu — bili so vsi v enem zakopani — jim je govoril tovarš Nemec, ki ni mogel reči drugega kot da je bila to "božja volja". Čes, Bog ni hotel, da bi se ti naši tovariši še kdaj povrnili v Nemčijo, pa so bili tu pokončani in sedaj spe v pustinji države Utah.

Nato je spregovoril nekaj besed ameriški častnik, nakar so oddale salvo nad grobom ubitih

naše čete. Navzoči nemški ujetniki pa so prisostvovali glasom poročila AP povsem hladno in nihče ni potočil sozra. Kar pomeni, da so se zadržali dostojanstveno in pa da bo nekdo izmed ameriških oficirjev dajal odgovor, ker se ni pravočasno pobrigal, da odstrani iz straže duševno bolnega vojaka.

Kdo naj dobi tovarne, ki so last zvezne vlade?

Med ameriškimi industrialnimi krogovi je velik boj, kdo naj dobi izmed njih tovarne, ki jih je v tej vojni dala zgraditi vladina in stanje ljudstvo milijarde dolarjev. Sedaj, ko je muničijska industrija vsled naših zmag na Japonskem ob zatonu,

deni pri Los Angelesu v Kaliforniji, z ogromno tovarno v državi Utah, ki stane nad sto milijonov dolarjev, in z jeklarnami Colorado Fuel and Iron Co., izmed katerih je glavna v Pueblo.

V interesu dežele v celoti je, da se industrijo razpredeli. Ni pa jih v korist če se bi to vrnilo v korist posameznikov. Industrialne Kaiserje se dela v tovarnih krogih vse preveč poklonov, kajti kar on dela, je vse kamenu kongresnik znano, da dela na zvezne stroške, neglede kolikšni so. To, da so ogromni, da se v produkciji niti pri Kaiserju nič kaj ne pazi na ekonomijo, je tudi znano.

Proti njegovim načrtom so v

tekmi jeklarske korporacije na vzhodu, posebno takozvani jeklarski trust, ki se prvi boji konkurenco, drugič pa mu je za obavarjanje monopolja. V sledi tega je pripravljen tudi on prevzeti vladne tovarne v državah Utah, California, Oregon in Washington, seveda napol zastonj, kot je slično pripravljen prevzeti vladne fabriške poslopja n. pr. Henry Ford, General Motors itd.

V kongresnih sobahnih in v merodajnih vladnih uradih je v tem veliko pritajenega meštanjenja in mnogi se boje, da bo prodana marsikatera vladna tovarna ali pa zaloga vojnega materiala za slepo ceno. Ljudstvo bo s tem oškodovano, a posamezniki pa bodo želi milijone

profita. Nato bo kongresna preiskava, kot običajno, časopisi bodo pisali o tem kolono za kolono, a v bistvu pa ne bo vsled tega prav nobene sprememb.

Seveda, najboljše bi bilo, ako bi vlada te tovarne obratovala na "sveto pest", namesto da jih bi podarjala privatnikom, a to bi bil udarec na "free enterprise", kar se v smislu kapitalističnega pojmovanja demokracije ne sme dogoditi. In domič se "kapitalisti med sabo pričkajo, kdo naj prevzame vse te vladne tovarne širom dežele, se pa iz njih delavce odslavljajo, čim ni več naročil... The War Manpower Commission ceni, da bo vsled preklicanih vladnih naročil do konca julija že dva milijona delavcev nezaposlenih.

Dokumenti, ki pričajo, da so Hitlerja podprli tudi ameriški finančniki

Običaj državnega departmata je, da po petnajstih letih objavi dokumente, ki se tičejo odnošajev z drugimi deželami. Tako je dne 21. julija dal v javnost gradivo, obsegajoče dva tisoč strani, o razmerju Zedinjenih držav z Nemčijo, iz katerega je razvidno, da se je bogataški sloj naše dežele, kakor angleški in francoski, zelo trudil utrditi Hitlerja, v nadi, da s tem prepreči socializem v Evropi.

S tem vred smo Hitlerja finančno podprli tudi v gradnji njegovega militarizma, v nadi, da bo obrnen samo proti Sovjetski uniji. Iz enakega razloga so mu šli na roko bogataški in cerkveni sloji Anglie in Francije.

Iz omenjenih dokumentov je razvidno, da je Hitler bil deležen finančne in "moralne" pomoči iz Zed. držav že dolgo prej ko je prišel s podporo mednarodnega kapitalizma na krmilo države. Te zveze z njim je vzdrževal Wall Street in indirektno skozi ta finančni center tudi zvezna vlada. Poročilo pravi, da je takratni ameriški upravnik poslanikov poslov v Berlinu George A. Gordon državnemu tajniku Stimsonu poročal o podporah, ki jih Hitler prejema "iz gotovih finančnih krogov v Zed. državah". In pojasnil je, da mu to "zelo izdatno" pomoč nudijo v nadi, da bo Evropo otel pred socialistično, oziroma boljševiško nevarnostjo.

Zanimivo je, da so tri zavezniške vlade — namreč ameriška, angleška in francoska, še na roke Hitlerju in ga potem slednji dve še "apizale", ko je postal preteč, dočim so weimarsko republiko držale k tlor.

Teh dva tisoč strani dokumentov o odnosih z Nemčijo ni sicer nikakršno razkritje, kojti vsi, ki so se za položaj zanimali, so vedeli, kdo financira Hitlerja in v kakšne namene. A še ko se je čutil dovolj močnega, jim je začel mešati štrene. Ako ne bi bilo te podpore Hitlerju iz demokratičnih dežel, bi se vojna bržkone ne dogodila in milijone ljudi bi ostalo živih, drugim pa prihraneno trpljenje in pomanjanje.

Iz enakih razlogov kot je kapitalizem podpiral Hitlerja, in pred njim Mussolinija, oziroma oba, še sedaj diktatorja Franca v Španiji. Drew Pearson je minilo nedeljo po radiu poročal, da mu pošiljam kavčuk, sladkor in razne druge potrebščine, katerih nam tukaj manjka, kot smo mu jih pošiljali od kar je ugonobil špansko republiko in nadomestil demokracijo v nji s fašizmom. Pregovor pravi, da vrana vranji oči ne izkljuje. In to v kapitalizmu drži.

Naše vojne izgube nad milijon mož znašajo od 1941

Dasi so bile Zed. države potegnjene v drugo svetovno vojno šele decembra 1941, smo sedaj v nji bolj kot katerakoli druga zavezniška dežela. Kajti nalogi, poraziti Japonsko, je prišla v glavnem na ramena Zed. držav. Vrše jo sijajno, a tudi stroški v krvi in denarju so visoki.

Kritike napram Angliji, češ, da nam v vojni z Japonsko ne pomaga kolikor bi lahko, so nekoliko polegle vsled velikih zmag ameriške pomorske in zračne flote. V minulih par tednih so naše sile uničile nad 400 japonskih bojni in transportnih ladij ter okrog 600 japonskih bojni letal.

Kritike napram Angliji, češ, da nam v vojni z Japonsko ne pomaga kolikor bi lahko, so nekoliko polegle vsled velikih zmag ameriške pomorske in zračne flote. V minulih par tednih so naše sile uničile nad 400 japonskih bojni in transportnih ladij ter okrog 600 japonskih bojni letal.

Vojna se sedaj vrši ob japonskem obrežju in Hirohito s svojimi generali vred dobro ve, da je zanj izgubljena. Zato se vtrajno ponavljajo vesti, da japonska vlada tiplje za premirje. Ako bi ameriška vlada hotela v teh tipanjih kaj popustiti v svojih zahtevah za brezpogojno kapitulacijo, se prav lahko dogodi, da bo vojne v Aziji kmalu konec. Morda hipoma in neprizakovano.

Japonci, ki so upali, da bodo Filipinski otoki v bodoče trajno pod njimi, so na njih izgubili 450.000 mož. In Filipini so sedaj vsi osvobojeni. Enako mnogi drugi otoki na Pacifiku. Ameriške bojne ladje pa se sprehabajo ob Tokiu.

V vojni so kajpada žrtve na obeh straneh in zato je umetno, da jih je mnogo tudi na naši strani. Naše izgube na Filipinih so znašale 59.656 mož. Skupno na vseh bojiščih je bilo do poročila z dne 19. julija ubitih 244.810 naših vojakov, 639.048 je bilo ranjenih, 47.734 je pogrešanih in 121.509 je bilo ujetih.

Mornarica beleži 50.363 ubitih, armada pa 194.447 ubitih.

V kampanji za osvoboditev Filipinov je bilo ubitih 12.035 naših vojakov in mornarjev, 46.425 je bilo ranjenih in 1.196 je pogrešanih. Naše skupne izgube na Okinawi so znašale 18.412 mož.

AVTNE NEZGODE NARASLE

V prvi polovici tega leta je bilo v Chicagu v avtih nezgodah ubitih 25 oseb več kot v isti dobi lanskem letu. V maju je bilo 50 ubitih in 1.434 poškodovanih, junija pa 34 ubitih in 1.280 poškodovanih.

naše čete. Navzoči nemški ujetniki pa so prisostvovali glasom poročila AP povsem hladno in nihče ni potočil sozra. Kar pomeni, da so se zadržali dostojanstveno in pa da bo nekdo izmed ameriških oficirjev dajal odgovor, ker se ni pravočasno pobrigal, da odstrani iz straže duševno bolnega vojaka.

naše čete. Navzoči nemški ujetniki pa so prisostvovali glasom poročila AP povsem hladno in nihče ni potočil sozra. Kar pomeni, da so se zadržali dostojanstveno in pa da bo nekdo izmed ameriških oficirjev dajal odgovor, ker se ni pravočasno pobrigal, da odstrani iz straže duševno bolnega vojaka.

Jugoslavija v silni potrebi za živila

OTROCI REVNIH DRUŽIN JEDO KOMAJ VSAK DRUGI DAN. — UNRRA NI IZPOLNILA SVOJIH OBLJUB. LEHMAN Z RELIFNO AKCIJO ZELO NEZADOVOLJEN. — M. SERGEJEVIĆ O POLOŽAJU

AP je dne 20. julija poročala iz Beograda o silnem pomanjanju v Jugoslaviji z ozirom na poročilo, ki ga je istega dne podal zastopnik UNRRA, sovjetski inženier M. Sergejević.

Lakota preti s smrto mnogim ljudem

On pravi, da tudi tako se pošiljanje živeža v Jugoslavijo pospeši, je že sedaj vsled lakote toliko ljudi na pragu smrti, da jih ne bo mogoče rešiti. A potreben je čim hitreje pomagati tistim, ki jih je še mogoče očiti. Drugače bo smrt v Jugoslaviji prihodnjo zimo na debelo kosila, pravi Sergejević, ki je večjak. Potrebuje jih najmanj šest tisoč, je dejal, in to najpozneje do septembra. A dovoljno je, da je bil v juniju le 380, v avgustu jih je bilo v juniju le 600, v septembri pa 662 in 600 v septembri, torej veliko premašilo za razvajanje živeža v drugih potrebiščih. Predno je bil poslan v Jugovijo, je nadziral lend-leasne dejavnosti v Ameriki, ki so prihajale v Perzijo, in pa relifne akcije v deželah Bližnjega vzhoda.

"Ako bi ljudje razumeli..."

Sergejević pravi, ako bi ljudje očiteli, v katerih je pomanjanje neznanico, mogli videti in čutiti bol v teh od okupatorjev najbolj izbičanih v izropicnih krajih, bi se požurili, da bi jim prišla pomoč nemudoma. Tako pa prihaja le polagoma in

Jug

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja: Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, III.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;

za četrti leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugosl Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Dvoje taktik za demokratiziranje

Nemčije - ena za socializem, druga za obvarovanje kapitalizma

Nemčija je bila vodilna velesila v Evropi. Prvenstvena v militarizmu, v industriji, tehniki in ponašala se je, da je v ospredju sveta tudi kulturno.

Kaj naj bo ta dežela, ki šteje kakih 70 milijonov ljudi, v bodoče?

To je bilo pred veliko trojico, ki se je sešle 16. julija v Potsdamu, glavno vprašanje. Kako so o njemu razmotrivali, ni znano. Kajti se je tajne in v detailih povedlo le, kaj jedo, pijejo in kade.

Vendar pa sta glede Nemčije na delu dve tehnic: ena demokratična, druga pa je kapitalistična tistega kova, ki je pripomogla Hitlerju v vlado.

Nič čudnega ni, da je v Nemčiji v delu za demokracijo najbolj učinkovita baš Sovjetska unija. Bila je prva in edina izmed "velike trijice", ki se je v svojem delu Nemčije obrnila za sodelovanje z demokratskim krogom in jim pomagala, da po nacijski mori spet ožive. Dovolila je ustanovitev štirih demokratskih strank, dovolila je javne shode, dovolila tem strankam časopise in ob enem pripomogla, da so si ustanovile nekak medsebojni parlament.

V ameriški in angleški zoni okupirane Nemčije pa so tako negovanja demokratičnih aktivnosti prepovedana pod pretezo, da se Nemcem teh pravic ne smeše dopustiti, dokler se ne "streznijo" in se spoprijaznijo z misljijo, da jim bo z ostalim svetom mogoče živeti le, ako se "demokratizirajo".

Toda nekdo mora biti v upravah občin, okrajev in mest tudi v tistih velikih delih Nemčije, ki jih vladata ameriška in angleška vojaška oblast.

Tu pa je tista razlika, ki priča, kako silno razlike so si na eni strani sovjetska in na drugi strani ameriška in angleška avtoriteta.

Naravno, taktika sovjetske vlade stremi po odpravljanju nemške reakcije in nemškega kapitalizma. Zato sovjetski poseljunci imenujejo v uprave nemških mest, okrajev in občin večinoma socialdemokrate, komuniste, demokratske kmete in pa take politike bivših liberalnih strank, ki se pod Hitlerjem niso kompromitirali.

Poročevalci ameriškega in angleškega tiska so soglasni v tem, da so iz ruske okupacijske zone pobegnili v ameriško in angleško zono vsi, ki so se bali kazni in nagle smrti, dočim se pod naše vrste demokracije nadajoše dolge življenja. In pa ohranitev kapitalizma.

Nemški bogataši imajo v angleški in ameriški politiki ogromen vpliv. To je pač zato, ker posedujejo sloji vseh teh treh dežel verujejo v sistem kakršen je. Kapitalizem vseh treh dežel se nevarnosti, ki mu piha iz Moskve, dobro zaveda. Pa mešetari, da se obvaruje zlepa, ako mogoče, ali pa z novo vojno, v katero mnogi posebno v Zed. državah hujskajo s svojimi agenti tako odkrito, da je kar čudno.

Cemu se v ameriškem in angleškem delu Nemčije posebno delavstvu preprečuje obnavljanje aktivnosti, kakršne je imelo v predhitlerjevi dobri?

Zato seveda, ker ako je angleški in ameriški vladajoči razred doma proti delavskemu gibanju, cemu neki ga naj bi v Nemčiji dovolil?

Kako je mogoče n. pr. pričakovati od tistih zavezniških diplomatom, ki so se trudili pomagati Habsburžanom nazaj na prestol, da bi priznali novo avstrijsko vlado, kateri namesto "nadvojvode" Otona načeljuje star socialdemokrat Karl Renner? Ali pa da bi pomagali republikancem v Španiji, ali delavskim strankam v Italiji, ali v Franciji?

To je bila prav tako malo vojna za demokracijo, kakor prejšnja, kar se reakcije in kapitalizmu, pa klerofašizmu tiče. Pokojni Roosevelt je zares skušal pridobiti svet pod en demokratični prapor in ker je poznal i socialne probleme, je razglasil geslo štirih svobodščin za svoj temeljni evangelij. Toda "ekonomski rojalisti", ki so mu molče pritrdili, so še gospodarji te dežele, istotako so še gospodarji Anglie in tudi v Franciji in v Italiji so se ojačali vzliz s svojemu paktiranju s sovražnikom.

Nedavno je bilo poročano o ponudbi nemških kapitalistov angleški in ameriški vlad, da se jim bi prepustilo v popolno kontrolo ogromna premogovna ležišča v Porurju in pa upravo nad industrijami v vseh krajih, ki jih imajo pod zasedbo ameriške in angleške čete. Ti nemški denarni in industrialni magnati imajo v Angliji in v Ameriki mogočne prijatelje. Saj so delali skupno z njimi v svojih kartelih vseskozi, od kar smo bili v vojni in niti pretnje kakega razjarjenega kongresnika in sodni procesi niso mogli razrušiti kartelskega multimilijonarskega bloka.

Kapitalisti se najbolj boje delavcev in socializma. Zato se zoperstavljajo vsaki zahtevi svojih delavcev po izboljšanju delovnih razmer in v zakonodajah se trudijo na vso moč ustvariti posebno med najbednejšo maso prepričanje, da je zahteva po socializaciji zločin nad Bogom, narodom in državo.

Te vrste "patrioti" imajo v angleškem in ameriškem delu okupirane Evrope glavno besedo. Ker jim je vse delavsko giba-

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Znanstveniki, katerih naložna je opazovati solnce, pravijo, da so vzrok čudnega, nenavadnega letnatega vremena solnčne pege, katere dosežejo svoj vrhunc v vsakih dvainštiridesetih let. Istotko trdijo, da so nenačadnemu vremenu vzrok takozvani "cikli", kateri se z veliko gotovostjo vrstijo na določeno vrsto let. V Avstraliji imajo veliko sušo, radi katere je poginilo milijone ovac. V Argentini imajo izredno mrzlo zimo. V severnem Wisconsinu so imeli pred par tedni slano, pri nas pa imamo zelo hladne noči, katere zelo ovirajo rast poljskih pridelkov. Glede kontrole vremena danes se ne vemo veliko. V starem kraju smo imeli uspešno in preizkušeno navado, katera se je časi obnesla. To je bila maša in pa procesija. Ameriški Indijanci dol na zapadu imajo pa še bolj zanesljivo formo, takozvani "snake dance". Kar je pa nas razbojnikov, kateri se mučimo na deželi, nam preostane samo brizgalnik za škropjenje in pa "marela", kadar je preveč dežja.

Pri nas

Eno največjih in najvažnejših vprašanj danes v tej deželi je problem popolne zaposlenosti, ko se konča vojna. Veleinsteri so že na delu, da se prepreči vsaka državna nakana, katera bi imela tak smoter. Kapitalistično časopisje se že več let norčuje v smehi Henry Wallacejev načrt za popolno zaposlenost, v katerem bi dobrolo delilo 60,000,000 ljudi. Vsak dan slišiš na radiju razne plačane komentatorje, kot so James S. Kemper, uposlenec Lumberman's Mutual Insurance Co., Upton Close, ali pa Fulton Junior. Magazin "News Week" imenuje Murray-Wagner-Patterson Full Employment Bill - "Fool Employment Bill". Se posebno na delu je magazin "Readers Digest", ki je ponatisnil izvršek iz Friedrich A. Hayekove knjige "The Road to Serfdom". Ta knjiga je postal evangelijski naših kapitalističnih "rugged" individualistov. Ti fantje hočejo kompeticijo na delavskem trgu. Oni hočejo "cheap labor" in nobene državne regulacije. Tukaj bi lahko načrti dolgo vrsto imen, kot na primer Gannetov "Constitution and Free Enterprise Foundation", Mervin K. Hart, Sam Pettengill, Du Ponts itd.

Ne samo organizirano delavstvo, ampak vsi liberalno in pošteno misleči ljudje bodo imeli polne roke dela, da se preprečijo načrti teh naših domaćih fašistov. V kongresu in v senatu imamo dolgo vrsto imen, katera služijo reakciji in to niso samo Rankin ter Hoffmann. Ce je kdaj bila potrebna delavška solidarnost in skupni nastop, je to sedaj.

Po svetu

V Potsdamu se vrši konferenca velike trijice. Nobeden ne more zanikati, da je velikega pomena. Pravijo, da je na njej eno velikih vprašanj Balkan.

Ce bi bilo olja v Rumuniji in raznih rudin v Bolgariji ter Jugoslaviji, za katero se gotovi ljudje v Angliji in v Ameriki zanimajo, bi to vprašanje Balkana ne bilo tako zelo važno. Seve, resnica je tudi, da je iz strategičnih vzrokov Balkan

Prezadnjem nedeljom sem bil med našimi rojaki v Penni. Piknik, katerega je priredila tamponska federacija društva SNPJ, je bil klub precej deževnemu vremenu zelo uspešen. Srečal (Konec na 3. strani.)

Tole mi ne gre v glavo?

Cemu višji zavezniški uradniki v Italiji nudijo toliko potuhne slovenskim "domobrancem", ki so priznali tja po osvoboditvi Jugoslavije, to mi nikakor ne gre v glavo! In tudi ne, zakaj jim italijanska pošta dovoljuje voditi še vedno pismeno propaganda proti sovražnikom fašizma!

nje prekučuščo in "komunizem", in to ne šele od leta 1919, pač pa od kar se garači bore za večji kos kruha, bi bilo od njih nesmiselno pričakovati, da bi n. pr. v Nemčiji dovolili ustanavljanje demokratičnih strank.

Zato naše oblasti tam rajše občujejo s posameznimi veljaki. Kadar rabijo naši višji vojaški ali pa civilni uradniki recimo v Nemčiji ali v Avstriji, ali v Trstu, v Italiji ali kjer že, nasvetov, se oglašajo pri kakem škofu, pri uglednem industrialcu, ali pa pri kakem bivšem političnem glavarju. Saj tako trdijo mnogi ameriški časniki, ki zastopajo svoje liste v Italiji, v Franciji in Nemčiji.

Na Bavarskem n. pr. se ameriška vojaška oblast obrača po nasvetu največ h kardinalu Faulhaberju, o katerem ni nobena skrivnost, da je bil smrten sovražnik demokratične weimarske ustawe. Res se je javno raztorgotil tudi nad Hitlerjem, ampak ne vsled nacistom, pač pa ker je Hitlerju zameril njegovo ohladitev do katoliške cerkve.

Edgar A. Mowrer, K. M. Landis, Drew Pearson in mnogi drugi časniki dokazujo, da je bilo na Bavarskem po nasvetih tega reakcionarnega kardinala imenovanih v urade mnogih takih na najvažnejša mesta, ki so znani naciji in sovražniki demokracije in socializma.

Bor je torej med razredi, kakor je bil. Zato je v okupirani Nemčiji na eni strani protežiran delavski razred, na drugi pa se kapitalističnega poriva nazaj v sedlo.

JUGOSLOVANSKI BEGUNCI, ki so bili v taboru El Shatt v Egiptu. Začito jim je dala UNRRA. Po osvoboditvi Jugoslavije so se vrnilii vanjo. Med njimi je 79 let star Marica Bovaltulovič in 65-letna Manda Sidić. In pa njen vnuk Ante, eden izmed devetih otrok, ki so bili rojeni v begunkem taboru Egiptu.

POVESTNI DEL

ARKADIJ AVERČENKO:

DRAŽBA

Carobno lepega, prekipevajočega poletnega dne sem sedel v avtobus, da me popelje v moden kopalische Eupatorijo.

Poleg mene sta bila v avtobusu: prvič očarljivo lepa, mlađa dama, polna življenja, z dražestnimi zlatimi lasmi, prekrasnimi jamicami v lichen in bajno sloki nožice. Ogledoval sem svojo sopotnico in se, po 20 minutah notranjega boja, smrtno zaljubil vanjo. Drugič je bil tu mlad gizdal in z momokom.

Moj drzen boj s samim seboj je le trajal celih dvajset minut, dočim je mladi mož — brez vsakršnega boja — že po dveh ali treh minutah hotel dokazati, da je edini zmisel njegovega življenja — dama z dražestno zlato glavico.

In tedaj je nastal med menoj in njih neviden dvoboj... Obra sveta se borila za zlatotasko.

Ugotoviti moram, da so žene in dekleta, če so še tako lepe in čistokrvne, izredno navihana in prekanjena bitja, ki rešujejo vse svoje srčne zadeve po načelu izklicatelja na javnih dražbah.

Vzemimo na primer kovinast pladenj za posetnice. Živ krst ga ne rabi in nihče se ne domisli, da bi kupil tak pladenj v trgovini... Toda, če je pladenj razstavljen na dražbi in sklicatelj pravi: "Kovinast pladenj 100 rubljev! Kdo da več?" — Sosed takoj zakliče "150 rubljev" in ljudje vzplante ter ga toliko časa draže, dokler ni pladenj nihov.

Do pičice tako ravnaajo žene in dekleta z možni. Če so v družbi dveh ali treh mladih ljudi, izigravajo drugega proti drugemu in kdr plača najvišji vložek, zmaga.

Ko posedemo v avtobusu na svoja mesta, pravi Golobucev — tako je mlademu gizdavcu ime —, da je srečen, ker ima tako dražesten vis-a-vis. Skušal sem ga pobiti s pripombo, da

njegovo letalo na svoje in gladko pristal s svojim letalom, ujetnikom in njegovim letalom v naših postojankah... Umljivo, prejel sem za to visoko odlikovanje."

Lepa plavolaska je koketno in zaljubljeno gledala mojega tekmeca, za njo sem bil kratkomalo "ad acta"...

"Moj Bog... Vi ste junak! Povejte mi, ali bi me ne mogli peljati z letalom nekoliko na izprehod?"

"Z veseljem!"

"Ne bom padla?"

"Ce jaz sedim za krmilom, sedite vi tako varno kakor doma v naslonjaču."

"Vi ste tako neustrašen! Junak! Z vami se ne bojim! Kedaj bova letela?"

"Zaradi mene že jutri... Škoda, da nimam tu svojega letala."

"Znate letati z vsakim letalom?" sem ga navidezno brezbrinjo vprašal.

"Z vsakim, toda letalom znamke Bleriot dajem prednost!"

"Kakšno srečo imate!" sem pripomnil in si mel roke. "V hangarju v Eupatoriji imam kot iz škatljice vzeta, dva nova Bleriovi. Šofer, kdaj dospemo v Eupatorijo? Ob štirih. Čarovo... tam se bomo nekoliko odpočili, kaj zavžili in okoli petih vas povedem na letališče. Tam nama lahko takoj razkaževo svojo letalsko umetnost in odletite z našo dražestno sopotnico na izprehod."

Se nikadr nisem videl človeka, ki bi bil tako pobit, kakor je bil Golobucev v tem trenutku. Zamrmljal je nekaj, da more letati le, če rabi izvestno vrsto bencina, da mora predvsem ugotoviti smer vetra, da je za letanje potrebno posebno dovoljenje. Na vse to sem mu pojasnil, da imam dovoljenje v svojem žepu.

Ob tem se je nevidno zgrudil kot oni letalec na kolena, prosil milosti, pojasnjeval, da ga čaka v Eupatoriji nujni opravki, da bo prost šele okoli deseti zvečer in da bi bilo potem težko...

Sedaj je ležal pred mojimi nogami. Marijina roka je med tem smuknila iz njegove roke v mojo roko. Nad nama je krožil zrakoplov in nuju blagoslavil z svojimi krili... Golobucev je izgledal, kot bi pravkar strmoglav z letalom vred na tla.

Končno je nevidno kladivo dražbenega izklicatelja vendor zapelo meni v prid, in zmagal sem takoreč kot dolžino nosa.

Če bi ne bilo te nevidne dražbe, bi si nikdar ne bil osvojil lepe, male zlatolaskes...

Nekaj drobiža

Chicago, III. — Se še spominjate tistih dobrih časov, ko vam ni bilo treba iti po paket cigaret miljo daleč? In ko je zaposlena delavska mati poslala svojega sinka v mesnicu, da ji prinese mesa? Fant pa je med potoma pozabil, koliko naj ga prinese, pa je mesar napisal na listek, koliko mu je dal mesa, v nadi, da bo tako pravilno. In ob enem prijazen nasvet, naj v prihodnje fantu napiše, koliko funtov mesa želi.

Tri dni zaporedoma je imel moj mesar napis "mesnica zaprta. Ni mesa, niti možgan." Četrti dan sem v želodcu občutil nekak potres in ob enem opazil, da so hlače postale ohlapne in da lezejo navzdol. Nategnem pas. Pek! Pretrgal se je. Zalostno ogledujem položaj svojih hlač, ki so zlezle na pete. Pri tem sem se domislil, da smo pač v vojnem času. Ampak tiste napisa, "nimamo mesa, ne možgan" moj želodec ni pozabil. Ker se v kuhrske stroki priljubno razumem — saj jo prakticiram že nad 35 let, mi je šilnil misel v glavo: kaj ko bi pas na drobno razrezal in napravil iz njega rižoto?

Dr-r-r, pozvani hišni zvonec. Nejedovljno vstanem s stola in odprem. Pred mano je poštni uslužbenec s paketom, ki mi je poslan po zračni pošti. Previ-

JAPONSKI UJETNIK v ameriškem jetniškem taboru na Okinawi. Kaj neki premisljuje? Bríkone to, da je položaj Japonske brezupen in vojna zanjo povsem izgubljena.

dno ga odvijem. V njemu je bilo pet krvavih klobas in pismo sledete vsebine: "Cenjeni J. C. Slišala sem, da ste zopet bolni. Ne vem, ali potrebujete krvnih transfuzij ali ne, a pošiljam vam krvave klobase. Veste, v gotovih ozirih se mi vaši članki dopadejo, ne odobravam pa vsega špinkanja na sv. očeta. Zakaj ne posnemate clevelandskega moralista Billyja Sundaya?"

Cenjeni gospa A. M. Iskrena

vam hvala za poslane klobase.

A glede drugega, prosim, zavajajte se, da živimo v svobodni Ameriki. Clevelandski moralist

"Billy Sunday", kakor ga vi

imenujete, ima enako pravico

pisati članke, kakor jih imam

jaz ali vi."

Na Hitlerjev rojstni dan 20. aprila t. l. so se s "firerjem" sešli njegovi generali in mu rekli, da se njihna armada naglooma ruši in z njo prevede tretji rajh. V njegovem satanskem srcu se je zaiskrila iskrica resnice. "Te-ge Anglia ni želeta," je dejal.

Radoveden sinček: "Mama, ali naš župnik kdaj molil za tisti prejeti denar, o katerem ga ne sliši nihče kot Bog?"

Malo več luči. Med Londo- nom in Titom se je v preteklih mesecih prijateljstvo zelo ohla- dilo. L. 1944 se je Churchill

sin nahajal precej časa v Tito- vem glavnem štabu v gorah.

Nekega jutra se je od Tita poslovil in odletel z letalom. Par

ur pozneje so prihrumeli tja nemški aeroplani z gliderji, na- polnjenimi z nacijskimi vojaki.

Bilo jih je več tisoč. Spustili so

se na Titov tabor in ga napadli.

Tito jim je pobegnil in si rešil

življenje v zadnji sekundi. Na-

slednji teden je odpotoval v Moskvo.

Chicago Daily News priob-

čuje že precej časa beležke iz

dnevnika italijanskega gang-

sterja grofa Ciano, Chicago Sun

pa notice "demokrata" Goer- inga. Ako ne bi bil "demokrat",

mar bi mu Angleži dovolili bi-

vati v enemu najboljših njihnih

hotelov?

V otroških letih sem v po- mladnih tednih opazoval, kako

so se ob nastali nevihti piščan- ci nagloma poskrili pod peroti

svobodne misli in najbrže tudi

prva, v kateri se je pričela raz-

vijati dramatika. Vzrasla je,

se razvjetela in živila. Onih

Slovencev, ki so se prvi udej-

stvovali na tem polju, ni več v

Pueblu. Izselili so se v druge

kraje. V Pueblu so bili le toliko

časa, da so oživel med ljudmi

veselje do dramatike. Nekateri

so že umrli, oni, ki še žive, pa

se lahko z veseljem spominjajo

skromnih, toda uspešnih začet- kov na tem polju.

V začetku tega stoletja je bi- la menda prva večja dramska

predstava na Grovu v dvorani

pod cerkvijo. Ako se prav spo- minjam, je bila vpravljena igra

"Mlinar in njegova hči".

Nekaj let pozneje, nekako ob

času, ko je izšel Proletar, je

Louis Truger ustanovil dram-

sko društvo. Vpravil je ne-

kaj iger v malo Rojcov dvorani

na Bessemerju. Nekateri člani

tistega društva smo še v Pue-

blu. Ko je Truger odšel, je bilo

konec društva.

Minilo je par let in zopet smo

ustanovili dramski klub. Tedaj

je bil pri slovenskem listu v

Pueblu za urednika Vinko Cok,

ki je režiral igre. Bil je, kot je

poslan po zračni pošti. Previ-

jen iz Trsta. Na eni klubovih sej je zahteval, da se mu plača od vsake igre. Člani so se temu uprili in Cok je pestil.

Zatem so bile še igre. Včasi smo bili kar trije igrovodje. Pri eni priredbi je neki faran — plačan od tedanjega kernala v fari — tresel vrata v dvorani med predstavo, da je bilo šuma kot da "hudici Trbovlje trese". Tako je šlo nekaj časa. Na eni izmed sej se je klub razpustil. Nekdo je svetoval, da naj blagajno zapijemo. Glavni vzrok razpusta je bilo nočno delo članov.

Nekako ob tem času je prišlo nekaj članov SNPJ iz Cripple Creeka s prestopnimi listi k društvu "Orel" in potem vpravili nekaj iger kot člani društva in v prid društva.

Potem smo ustanovili socialistični klub. Po letih obstoja se je zavzel negotovati tudi dramatiko. V tem klubu je bila Rose Radovich najprvo igralka in režisera. Tako tudi Roblek. Prišla je prva svetovna vojna in klub je prenehral z vsemi prireditvami in končno nehal biti aktiven tudi v Jugoslovanski socialistični zvezi. Od tedaj dalje je bilo le društvo "Orel" št. 21 SNPJ aktivno na dramskem polju.

"Ne samo dvajset, ampak trideset let že igra in režira igre pri "Orlu". Roblek je seveda tudi pomagal, koliko, jaz ne vem. Bil je "Orlov" član le eno leto. Roblek je zelo dober, nadarjen igralec. A gotovo je tudi, da vsa vzpodbuda pri Orlu za dramatiko je bila doprinešena z Rose Radovich. In Fr. Pečnik seveda tudi kajpak! Ampak ljudje se včasih sami s sabo skregajo in v vsemi. In potem nastane ono malodušno prekanje: "Ce noče več bomo pa sami." Tako nekako bo tudi pri tej stvari. Resnica pa le ostane resnica, da so bile predstave, ki jih je režirala Rose Radovich najbolj pohvaljene od vseh udeležencev.

Od kar sem član Orla — od kar "Orel" goji dramatiko, nimenos do sedaj napisal nobene ocene ali besede o nobeni predstavi. Toliko v vednost.

V Proletarju z dne 27. junija na "Opazovalcev" v vprašanju, kdo zaslubiš "hvalo", ničesar spreminil. Na vsem svetu je enako: Največ "hvale" se vredni tisti delavci, ki zmorejo in znajo vcepieti ljudem veselje do idej — do načela, za katere ne smemo biti nikoli preutrujeni, ne da bi pri tem iskali samovrhove.

Kar se tiče "opazovalcev", poznam med njimi tudi take, ki so dobri insultisti, nikdar pa premišljeni ocenjevalci, še manj pa, da bi stvarno sklepali o tekočih dogodkih. — Kaktus.

John Chamazar.

KAKTUS PIŠE

Pueblo, Colo. — Tukajšnja

slovenska naselbina je bila —

smelo rečeno, takoreč prva,

v kateri se je pricelo gibanje

svobodne misli in najbrže tudi

Iz SANsovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

SLOVENCI V NEMČIJI

V Ameriko prihajajo številna poročila o Slovencih, katere je Hitler izselil iz raznih delov Slovenije v Nemčijo, kjer so morali služiti kot delavci-sužnji v tovarnah, premogovnikih in na deželi ter pomagati pri delu za zakladanje nemške vojne mašine. Na tisoče naših ljudi je tudi bilo odpeljanih v koncentracijska taborišča kot politični ujetniki in mnogo izmed teh je pomrlo.

Danes obstajajo po raznih delih Nemčije številna zbirališča, kjer ameriške, angleške in ruske vojaške oblasti skrbijo za te nesrečne in jih pripravljajo za povratek v domovino. Mnogi imajo svoje sorodnike tudi v Ameriki in želijo imeti poročila o njih. Naš častni predsednik Louis Adamič je prejel nekaj pisem od ameriških vojakov, ki so se sestali s temi slovenskimi brezdomci in želijo Adamiču sporočiti svoje vtise o naših rojakih. V naslednjem objavljam izčrpke iz dveh zelo zanimivih pisem.

HOTELI SO JIH PONEMČITI

Mrs. Anna Simon iz Seattle, Wash., piše tole: "Never komu bi naslovila te vrstice, ki bodo gotovo zanimala Louisa Adamiča. Moj sin, prostak v ameriški vojski, služi v Nemčiji. Želim prepisati iz njegovega pisma par vrstic:

"... v neki vasi so bili v lajerji Alzacijski in Lorenci, ki so bili pod sumnjo, da niso 'dobri' Nemci. Namen je bil ponemčiti jih. Na njihovih kartah je bilo napisano 'Verdeutschungsfähig' (sposobni za ponemčenje). V isti vasi je bilo taborišče, v katerem se je nahajalo 200 Slovencev. Njihov položaj je bil isti. Nekateri izmed njih so vedeli o Louisu Adamiču in bili so najbolj bistroumna skupina ne-Nemcov, kar smo jih do tedaj naleteli..."

Iz teh vrstic je razvidno, da je bilo v tej skupini največ slovenskih intelektualcev, ki so poznali ali slišali o Adamiču. Žal, da ta Amerikanec ni navepel imen.

SLOVENCI V HESSELBERGU

Hesselberg je malo taborišče 65 milij jugozapadno od Nurenberga na Bavarskem. Tukaj se nahaja 300 Slovencev, največ iz Koroške. Naslednji imajo svoje rojake ali znanice v Ameriki in jih iščejo:

Alojz Segar iz Krškega išče Marijo Tomažin, Meadowlands, Box 85, Pa.

Družina Močilnik iz Libuč pri Piberku, Koroška, išče Pavla Kumerja, Milwaukee, Wis.

Družina Brugger iz Brda, Koroško, išče Valentina Bruggerja, Vincenca Rautarja in Frančka Rautarja, vsi trije iz Milwaukee.

Družina Trabesinger iz Logevasi, Koroško, išče Andreja Miserja, ki se nahaja nekje v Illinoisu.

Družina Šuša iz Hodis, Koroško, išče Alberta Schelandra iz Chicaga.

Družina Lepušić iz St. Jakoba, Koroško, išče Marijo Stornik iz Chicaga.

Janez Klanšek iz Komende, Gorenjsko, išče Franca Prosečna iz St. Louis.

Pisma za omenjene rojake

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNILJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

DRŽITE CENE ŽIVILOM NIZKO

Grocerije in odjemalci morajo sodelovati v boju proti višanju cen. Oboji so skupno odgovorni za uveljavljanje dolocenih (ceiling) cen. Poučite se o njih iz uradnega seznama odobrenih cen, predno kaj kupite.

OFFICE OF WAR INFORMATION

CETA AMERIŠKIH VOJAKOV, ki so dobili po dobiljeni bitki nekje na Pacifiku nekoliko časa za spanje in počitek.

zdravniško oskrbo, toda zalogu in oprema je zelo pičla.

Zbral sem imena nekaterih ljudi, ki imajo sorodnike v Ameriki. Ta seznam takoj prilagam, da bodo njihovi sorodniki vedeli o svojih v Nemčiji. Omeniti želim tudi dejstvo, da sem tem ljudem pokazal revijo "Liberation". Najprej so hoteli videti sliko maršala Tita.

Prosim, objavite to poročilo in imena ljudi v vaših listih in biljetinah.

Zeče vam vse najboljše, ostajam

Sgt. C. W. Karr.

ZALOGA BROSURE IZCR-PANA

Zalog brošure "Slovenija v borbi za svobodo" je pošla. Nekaterim naročilom torej ne moremo vstreči. Ta bomo zadržali toliko časa, da se uvidi, če je vredno založiti novo izdajo. Sporočite torej tajniku krajevne podružnice ali pa v naš urad, kolikor iztisov bi še naročili, če bo brošura drugič nastikana.

V zalogi pa še imamo revijo "Liberation", katero lahko takaj odpošljemo.

SHODI IN GOVORNIKI

Proslava Slovenskega dne v Clevelandu dne 8. julija, ki se je vršila pod pokroviteljstvom skupnih SANsovih podružnic in priključenih kulturnih društev, je bila množična manifestacija slovenskih Amerikanov v prilog borbenega slovenskega naroda v vseh narodov Jugoslavije. S tem je slovenski Cleveland javno demonstriral, na kateri strani prerojene Slovenije stoji ter dejansko dokazal, da ne podpira onih ubežnih elementov in njihovih slug v Ameriki, ki bi radi Sloveniji in Jugoslaviji preprečili s krvjo prizorišča svobode, edinstvo in bratstvo narodov Jugoslavije.

V sredi taborišča je velik vrt poln različne zelenjave, ki so jo ljudje posadili. Sedaj vživajo to solato, čebulo in redkvico. V sredini pa veličastno plapolap jugoslovanska zastava z zvezdo, kot bi jo hotel videti Tito, aka bi bil tukaj.

Meso in kruh preskrbujejo

krajevne vasi, katerih odgovornost je paziti, da dobi vsaka oseba prave odmerke. Tukaj imajo le en voz in enega konja, s katerim vozijo dnevno po taboriščne v bližnji trg. Meso je servirano po enkrat na dan, hrana za zajutrek in večerjo pa je precej lahka. Edina stvar, ki jo res pogrešajo, je kava — kot jo imamo Amerikanci vsak dan. Vse se kuha v veliki kuhinji, kjer se nahajajo trije veliki koki in velikanski štednilnik za kuhanje hrane za 300 oseb. Jedel sem zelo okusno pripravljeno jagnjitino, ki so jo ti Slovenci skuhali — in to je dokaz, da naši ljudje vedno najdejo janca, pa naj bodo kerkoli.

Družine imajo precej otrok. Zdravje je v splošnem dobro, kajti ljudje se držijo čisti in snažni, kolikor je pač v Nemčiji danes mogoče. Vojaške oblasti nudijo ljudem vso mogočo

je shod pozdravil brat Jože Menton in izročil tajniku SANSA \$200 za politično akcijo. Iz Detroitja je despol v Cleveland še par drugih naših članov, kot so prišli naši ljudje iz Pensylvanije in drugih krajev. The Cleveland Press je ugotovil, da je bilo na shodu nad 5000 ljudi in to število ni pretirano.

V imenu SANSA izrekam clevelandskemu odboru prisrčno zahvalo za izbrorno delo, vsem posetnikom pa našo hvaležnost za tako številni obisk. G. Krašovec je sedaj že v Sloveniji in gotovo ne bo pozabil povedati, kako verno ga je narod poslušal na proslavi Slovenskega dne v ameriški Ljubljani.

V nedeljo 5. avgusta prireja podružnica št. 51, Barberton, Ohio, proslavo Slovenskega dne. Prireditve se bo vršile v prostorij L. Novaka v Shermanu. V imenu SANSA bosta govorila Leo Kushlan, član izvrševalnega odbora, in častni odbornik dr. F. J. Kern.

O JUDEŽIH

Dr. Metod Kikuž, bivši škofski tajnik in glavni verski referent pri Slovenski národni osvobodilni vojski in partizanskih odredih, je napisal za letosno

Veliko noč zanimiv članek pod naslovom "Judež". Ta članek je prikladen za vse Judeže, tudi za one v Ameriki—okrog Amerike. Ta seznam takoj prilagam, da bodo njihovi sorodniki vedeli o svojih v Nemčiji.

Omeniti želim tudi dejstvo, da sem tem ljudem pokazal revijo "Liberation". Najprej so hoteli videti sliko maršala Tita. Ta je zelo pičla.

Kmalu bo Velika noč. Kot po vsem svetu, bodo tudi pri nas po cerkvah prebrali pasijon, kjer je zapisana žalostna zgodboda o Judiškariju. Kako bo takrat pri srcu vsem tistim, ki bodo morali spoznati in videti v tej ogabni osebi samega sebe in v njem še bolj ogabnem dejanju svoje delo — izdajstvo? Morda, pravim morda, bo tako, kot je bilo Judežu v noči med prvim Velikim četrtekom in Velikim petkom.

Komu dopadljivo delo je izdati sovražniku v roko svojega bližnjega, svojega brata, svoj dom, domača in v svoj narod? Kako malo bi nam mogel sovražnik, če bi ne bi tebe, slovenski izdajalec! In izdajalec je za bore judeževne groše prodal sebe in s svojim prodanim prstom pokazal na to, kar je bilo nekdaj njegovega, svojega lastnega brata in sestro, mamo in očeta. Nič drugega si ni mogel mislit pri tem, kot le pobijete jih, ne maram več ne enega ne drugega. Več kot gotovo je, da jih v resnici ne maram, saj mu je bila njihova posotenost, dobra in ljubezen močan trn v peti, ker ni sam hotel biti nikdar ne dober ne pošten. Prav zato je izdal vse to, ker mu je bila neprestano živa vest in ne pretrgan opomin njegovemu napadenemu in zgrešenemu življenju.

Ne jokamo in tudi hudo nam ni nobenem izdajalec. In narodu ni ne danes ne jutri žal, da jih bo izgubil. Kajti njegova last in vrednost so prenehali biti že pred leti, ko se ni bilo nobenega vidnega sovražnika. Če takrat so bili vsi ti ljudje hudojni in ničvredni, tako, da je nad njimi zmajal z glavo vsak dober in pošten človek! Če pogledamo njihova imena in obraze in če smo poznali njihovo prejšnje življenje, moremo danes povsem mirno reči, da ni prav ničudnega in da je prav razumljivo, da so zašli na tako pot. Tudi takrat, ko jih je domovina dvakrat klicala na pravo pot in jim dvakrat ponujala roko v spravo in odpuščenje, smo vedeli, da bodo ostali to, kar so, gluhi, nesprejemljivi za dobro in odpuščajočo besedo. Še smejali so se nam in se norčevali in nas.

No, in za temi nam danes res ni žal. Tudi sejalec, predno gre sejat, obdere žito in vseje samo dobro.

Hudojen človek, če nima nobene dobre volje popraviti se, ostane hudojen in takemu je kaj lahko postati in ostati izdajalec. Tudi Južna Iškarijot je bil tat in kraljev je od skupnega apostolskega denarja in ta denar — čeprav samo 30 srebrnikov, vrednost zapuščene in neobdelane njive — ga je pripeljal na izdajalsko pot. Ali ne izdajajo in so izdajali vsi slovenski izdajaleci za denar? Bilo jim je že dovolj celo samo obljubljeno in potem nikdar izplačano plačilo. Za kaj? Ker so bili poprej ali tavori ali uživali vseh sort in oblik in nepošteni ljudje. Rabili in navezani so bili na denar in sovražnik jim ga je dal. Ne sicer veliko in povrh se slabo obliko, slabo hranilo, slabo orožje in še veliko slabih reči. Že na tem pa lahko vidimo vso posetenost in nevednost slovenskega izdajaleca!

Morda jih sicer v cerkvah imenuje Kristusove junake ali kaj te podobnega, a kaj jim to pomaže, če o tem niti sami niso prepričani in tudi gospod ne, ki jim to govorji. Morda gredo tudi k spovedi in k obhajilu, a kmalu potem jim ni prav nič ubiti nedolžnega človeka, posiliti ženo ali dekle, in še mrtvim iztakniti oči.

Prepad, kliče prepad, je zapisano v sv. pismu. In to se bridko ure-Akron-Barberton: Mike Kopach.

sničuje vsak dan pri vseh slovenskih izdajalcih. Njihova prva in v volji in v srcu nepoboljšana tatvina ali drugi zločini so priklicali nove, ti zoper nove in — nazadnje so si spletli iz vsega tega še kot vrhuncem vsega prezačnega kročno narodnih izdajalcev.

In konec teh ljudi? Vidimo ga vsak dan, ko pada izdajalec od poštevne krogle našega borca. Morda muhasta usoda le izbira in nameni takega samo tistim, ki so manjši in z manjšo odgovornostjo. Vse pravih v velikih izdajalcev, pa naj nosijo kakršno koli, magari generalsko ali duhovniško obliko, pa bo njihov konec podoben koncu njihovega velikega mojstra Judeža, ki se je obesil in tako umri najbolj žalostne in grde smrti!"

Mirko G. Kuhel, tajnik.

SE NEKAJ O POKOJNEM JOHNU MALNARU

Willard, Wis. — V prejšnji številki je bilo na kratko poročeno, da je vsem prijubljeni John Malnar preminil. Pokopan je bil 15. junija ob velikem žalnem sprevodu. Bil je član odjeka št. 665 HBZ in druš. št. 198 SNPJ pa mu je postavilo svojo zastavo ob rakvi.

Značilno je, kako so naši sosedje pomagali pri raznih delih na farmi, ko je družilno pokrajnica zadebla težka nesreča. Vzajemnost brez primere. Dasi imajo ljudje v tem letenem času dovolj svojega posla, ki mora vse biti opravljeno ob času, so tudi to pomagali, da je šlo vse v redu.

Pokojni John Malnar je bil rojen decembra 1905 v West Mineralu, Kans. (Cherokee County). Ko so se njegovi starši premestili na Willard, da poskusijo srečo s farmo, ki jo je bilo treba izgoščave šele ustvariti, mu je bilo devet let. Vrnili se je začasno nazaj še istega leta.

Pokojni John Malnar je bil človek zelo naprednih nazorov. Njegov brat Matt Malnar je zastopnik Proletarca. Pokojnika si ohranimo vsi, ki smo ga poznali, v častnem spominu.

SEJA KLUBA ST. I BO V PETEK 27. JULIJA

Chicago, Ill. — Ta petek dne 27. julija ob 8. zvečer bo v Slovenskem centru redna seja klubu št. 1 JSZ. Na nji bo tajnik podal finančno poročilo o našem zadnjem pikniku in podana bodo raznina druga poročila. Po končanem dnevnem redu bo Frank Zaitz poročal o aktivnostih SANSA in ZOJSA z ozirom na sedanjem položaju in o redilni akciji. Potem bo splošna razprava. Vsi dobrodošli. — P. O.

VRAČANJE ZASUŽNJENCEV IZ NEMČIJE SE POCASI VRŠI

Do 5. julija je bilo zavezničko mogoče poslati iz Nemčije v njih rojstne kraje sele 3,260,000 delavcev, ki so bili pod Hitlerjem zasužnjeni v nji.

LISTNICA UREDNISTVA

A. T., Oakland. — Bo objavljeno prihodnji teden, ker slika do te srede še ni bila izdelana.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

NAROČITE SI DNEVNIK

“PROSVETA”

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00.

Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo

PRICE CONTROL IS STILL NEEDED

Because of much Congressional ballyhoo, some justified some not, against administration blunders and abuses, the American consumers are getting sold on the dangerous thought that price control and rationing regulations could, and should, be scrapped even without waiting for V-J day.

We must, however, remember the basic reasons for rationing and price control. Then, if we're convinced that the need for the regulations has passed, we can talk of going back to the law of supply and demand.

Price control and rationing were established because war production decreased the supply of foodstuffs and other consumer goods; while bigger wartime incomes jacked up the demand. Without controls, we consumers would have scrambled for the scarce commodities, bidding up the prices in a sort of a nationwide auction sale where each bidder had desperate need for each item offered for sale.

Now, after several years of war production and because of our recently-contracted obligations to feed wartorn Europe (if we don't feed it, anarchy, chaos and revolution will follow), our consumers' goods cupboard is barren than ever. And at the door of the near-empty cupboard we the consumers await, most with war-savings-filled pocketbooks. If the cupboard is thrown wide open, you can imagine where the prices would be in a very short time. That, friends, would be runaway inflation.

Not only do we need price controls now, but every consumer must help protect the structure from decay and internal collapse thru increasing violations. OPA reports that over-ceiling sales prices, by licensed stores as well as by out-and-out black marketeers, are already adding one billion dollars annually to our national food bill. If such over-ceiling sales continue, and we the consumers condone them, the price and rationing regulations will become meaningless. Inflation will be on us in dead earnest, wiping out your war-savings in very short order.

We wonder, Johnny Consumer, if you were so smart, from the long-range point of view, when you paid that unreasonably high price for that blackmarket quarter of beef.

We urge 100% cooperation in the current Grocer-Consumer Anti-Inflation Campaign. To protect his postwar living standards and his precious war-savings, every consumer should familiarize himself with ceiling prices, and refuse to pay even one penny over them.—The Cooperative Builder.

When Fines Become a License to Cheat

Under any system of unenforceable laws, as demonstrated during prohibition, a fine in court eventually becomes a license. The trick of fining blind-tiger operators and gamblers so many times a year is so old that nobody remembers when it started.

In the liquor trade it has prevailed since the Government started taxing liquor. It was a recognized institution in Ohio 90 years ago when that state had constitutional prohibition at the same time that Cincinnati was becoming one of the greatest brewery cities in the world.

Under O. P. A. bureaucracy there were 18,000 convictions for violating O. P. A. orders during 1944 in New York City. The average fine was around \$10 to \$20. These fines were "recognized as a license," according to Stanley Kretzer, who made a survey of the black-market meat trade for the New York Board of Trade.

There has been a 600-percent increase in the number of licenses to meat slaughterers and wholesale dealers in the New York metropolitan area under O. P. A. All of which adds up to the unmistakable fact that the privileges enjoyed under the O. P. A. fine system pay handsome dividends.—United Mine Workers Journal.

It Is a Condition Which Confronts Us

By KENESAW M. LANDIS II
in The Chicago Sun

"It is a condition which confronts us, not a theory," said Grover Cleveland in one of his messages to Congress.

That's the fix we're in. We fight a war in the name of democracy, and then sit by helplessly while three men get in a room and divide things up.

The same thing happened at the end of World War I Wilson, Clemenceau and Lloyd George wrote the peace treaty and Col. House left us a word picture of their secret sessions in the front room of Wilson's house in Paris.

There one might have seen President Wilson on all fours, kneeling on a gigantic map spread upon the floor and tracing with his finger a proposed boundary, other plenipotentiaries grouped about him, also on all fours.

It was the same at the end of the Napoleonic wars, when Castlereagh, Metternich and Alexander met at Vienna to carve up Europe. It has been the same all through history.

We're in much the same fix as the Romans were in the turmoil following the death of Caesar, when Anthony, Octavius and Lepidus met on an island at the confluence of two rivers, and divided three continents between them.

For three days the Roman Big Three met in a tent without witnesses, after submitting to a preliminary search for concealed weapons. Of course, the comparison should not be carried too far.

It is not likely that Truman, Stalin and Churchill find it necessary to frisk each other. And they have five continents to work with instead of three, which should give them a greater sense of responsibility.

But from a democratic standpoint, we are not much better off.

Millions of men fought in the European war, and whole peoples were engaged. Yet after all the blood and suffering, three men sit down at a table and bar the door.

They let us know what they had

for lunch. The menu for the first day included baked ham; fried liver and bacon, smothered in onions; julienne potatoes; creamed spinach; string beans; jam, sliced fruit, cookies, mints, candies and cigars.

And correspondents are allowed to tell us about the mobile refrigerators provided for the Big Three, giving them access to iced melons, berries, tomatoes, lettuce hearts, and a varied choice of fresh meat.

This information is better than nothing, and may give new hope to the starving people of the liberated countries. But it is not all that we fought for.

Here is the final argument against war as a method of settling disputes. Wars may be democratic, but there never has been a democratic peace.

Here is the final argument for an effective international organization to keep the peace and settle the affairs of nations. It is the last frail hope of the peoples of the earth.

PUBLIC IS "GYPPED" ON SPURIOUS PEARLS

The Federal Trade Commission charged that a dozen business men and firms in New York, Chicago and other cities import imitation pearls from Japan and Spain, and use various tricks to hide their foreign origin.

Thus these importers, and retailers who sell the imitations, pass them off as real pearls and fool the public, the commission said.

It added that "many of the public have a decided preference for products of American manufacture instead of Japanese origin."

That is a masterpiece of understatement.

DIE NATURALLY

An English tourist traveling in the north of Scotland, far away from anywhere, exclaimed to one of the residents:

"Why, what do you do when any of you are ill? You can never get a doctor."

"Nae, sir," replied Sandy. "We've just to die a natural death."

PROLETAREC

THE MARCH OF LABOR

UNIONS HELP YOUR CHILDREN, TOO

Dixie Organization Issues Pamphlet Detailing What Organized Labor Is Doing to Advance the South

One of the best pamphlets to have crossed this editor's desk on the ideals and objectives of trade unionism has just come from an organization outside of the union movement—the Southern Conference for Human Welfare.

A few prominent Dixie unionists are officers of the Conference, but in the main it is composed of progressive educators, ministers, editors and others, dedicated to the advancement of the South.

They believe that one of the most effective means of achieving such advancement is a strong labor movement, and the pamphlet just published is devoted to telling why.

It bears the arresting title of "For Your Children, Too"—and, with the help of lavish illustrations of young tots, pounds home the point that unions, in fighting to bring about higher standards, are benefiting children most of all, helping to build a fuller, better, happier life for them.

Keynote of the message is that: "Labor unions are people, millions of people, working together to improve living conditions for themselves and their children—and for you and your children, too."

At the outset the pamphlet punctures propaganda spread by labor-hating organizations, such as Dixie's own miscalled "Christian American Association," that unionists at home have let down their brothers overseas by constant strikes.

"Only one-tenth of 1 per cent of man-hours in the United States has been sacrificed during this war because of strikes," the pamphlet declares. "Our soldiers know that war workers and farmers at home are doing their utmost to keep them supplied with the materials for victory."

"Besides, 3,000,000 of our fighting men are themselves loyal union members. * * * They know organized labor is behind them."

The pamphlet takes a blast, too, at those who try to pit farmers against workers.

"All workers, whether they come from the farm or not, appreciate the problems of the former," the document points out. "They know that when they can't buy food, the farmer suffers; and that when the farmers suffer, they can't buy the products they make."

A graphic account is also carried of how the "labor unions work for the South"—in seeking to bring more industries to Dixie; in trying to raise wages so as to boost the standards of all; in opposing freight rate discriminations against the South; in struggling for better schools, for decent housing, adequate hospitals and health centers.

Also, unions are pictured as in the forefront of the battle to reduce exploitation of young children in Southern factories.

"American labor unions have always helped lead the fight against the use of children in industry," the pamphlet makes clear. "The children who have been exploited, who are still exploited, are their children. There are tens of thousands of Southern children who have too little school and no play. * * * Labor unions are champions of the cause of equal educational opportunities for all children."

"The objectives of our leading labor unions and their elected leaders are the objectives of nearly all good Americans," the pamphlet concludes.

"Tomorrow's world—the world of our children—will depend in large measure on our protection of the rights of labor organizations in pursuit of our common goals."

"If you are a worker, join the union. Unions work for you and your children, too."

LABOR congratulates the Southern Conference of Human Welfare for a job well done. Its pamphlet should be read far and wide, above and below the Mason-Dixie line.—LABOR, Washington, D. C.

WHAT ABOUT PRICES OF OF FURNITURE AND CLOTHING?

During the heat of Congressional oratory on the food situation Rep. Charles LaFollette (R., Ind.) gained the floor to remind his colleagues that food was not the only price gouge that was taking toll of the public purse. LaFollette pointed out that the prices of clothing and furniture had gone up "away out of line" and that nothing had been done about it. "It has been the policy to talk about food," he asserted. "I want to know what has happened to the retail price and the wholesale price of clothing that people put on their backs, which have gone out of line compared with any cost of food."

WILLOW RUN— WHAT TO DO

UAW-CIO Local 50 has a plan. The fabulously expensive Willow Run bomber plant can be used for the nation's military deployment problem, for railroad equipment and housing. It answers Henry Ford's statement that Willow Run can be considered expendable.

The plan was drafted by Walter P. Ruehle, vice president of the union who declared that use of former wartime facilities under the proposal would provide a minimum of six million jobs.

IN THE WIND

From THE NATION

Under the OPA-WPB low-cost clothing program, manufacturers are required to pre-ticket certain garments with their ceiling prices. The tickets are there, but in many cases they are hard to find. Sometimes they are hidden under the size labels, and sometimes they are sewn inside a seam in such a way that the customer must turn the garment inside out in order to see them.

The New York Daily Mirror (Hearst) devoted its editorial on July 3 to the Nation Associates' dinner for Thomas Mann. It seems the affair was part of a plot to make the United States join Russia in a war against England.

The War Department will release 10,000 light and 20,000 medium trucks for sale to farmers.

Reverse Lend-Lease from France in the year after the Normandy invasion amounted to \$400,000.

At the annual commencement day luncheon of the University of California Alumni Association, June 23, the guests brought their own lunches. A good time was had by all.

Headlin in the Santa Monica, California, Evening Outlook for June 12: "Racketeers Plan to Milk Public—Better Business Bureau Leads in Campaign."

Legislative memo: H. R. 776, which would make it possible for Filipinos to become American citizens, has been passed by the House and is now in the Senate Committee on Immigration, headed by Walter Franklin George of Georgia.

A soldier just in from Italy brings this story. The American ambassador, Alexander C. Kirk, gave a reception in Rome for members of the staffs of Yank Stars and Stripes, and the American Expeditionary (radio) Station. He told a soldier connected with the station, "Broadcasting is one of the things that will survive the war." The soldier said, "Soap opera will die with us," and the Ambassador replied, "I manufacture soap."

The famous Anglo-Egyptian censorship is still doing the things that made it famous. There are some of the instructions it issued to the Egyptian press on June 4: "It is forbidden: (1) to mention the visit of the Minister of the U. S. R. to the Egyptian Prime Minister and the note relative to the Russian point of view on the questions of Syria and the Lebanon; . . . (4) to mention any statement attributed to General Paquet; (5) relative to the declaration made on the third of this month by the president of the Syrian Chamber to the journalists gathered at the Lebanese Legation in Cairo, to mention (a) that the British have given 5,000 rifles to the Syrians and (b) that they have given 35,000 tons of wheat to the Syrians . . ."

If there is sufficient demand, the United Nations Information Organization and the Library of Congress will publish the official documentation of the San Francisco conference. The documents will fill 12,000 pages, and it is planned to publish them in eight volumes. Inquiries should be addressed to the Secretary General, United Nations Information Office, 610 Fifth Avenue, New York 20, N. Y.

SUGARLESS DAYS AHEAD

The sugar shortage is now moving in on us and will reduce net total 1945 sugar supply for American families 1,154,000 tons under the supply for 1944, according to a statement by Representative Anderson, the newly appointed Secretary of Agriculture, who has directed the House committee's investigation into the sugar shortage and the OPA's inefficiency as regards sugar control.

That's a lot of sugar! It was scarce enough in 1944, but this year we will have only four spoonfuls where we had five last year, and we have already eaten and used up more than half of the scant supply available for 1945.

HAPPY VOYAGE

New Missionary—Can you tell me what became of my predecessor?

Cannibal Chief—He made a trip into the interior.

POSTWAR ANTI-UNION DRIVE IS ON

Rep. John E. Rankin, Mississippi Democrat, is the sponsor of a dangerous and clever plan to pit war veterans against American workers. In effect, it is a scheme to divide and conquer the working class and, as such, will merit the approval and support of the big business interests who are spending millions of dollars to advance their plan for postwar class control.

The Rankin bill would make it possible for war veterans to get jobs in any plant without joining a union or paying dues, despite a closed shop or a maintenance of membership contract—even if the latter has been ordered by the National War Labor Board.

Designed deliberately to create a split between the worker and the ex-serviceman, the measure provides that "notwithstanding any other provision of law or any contract or agreement, no veteran . . . shall be required as a condition of employment, to be or become a member of, or to maintain membership in, any labor organization, club, association, or other organization, or, as a non-member thereof, to make any payments thereto in the form of dues, assessments, charges, contributions or other payments."

Any veteran, under the bill's provisions, could obtain an injunction from a federal court to enforce the union-busting provisions. The bill would nullify much of the Wagner labor relations act.

Whatever action Congress may take on the Rankin measure, workers had better understand that this attack upon organized labor is only the beginning of a campaign that is certain to be intensified after the war ends and when jobs become a pressing personal problem with many veterans and stay-at-home workers.

We believe that all workers, whether union or non-union, should try to understand the real significance of the Rankin bill and take steps to make postwar America a nation of producers who are united, secure and free. And we can offer no better defense against the attack which lies ahead than political organization of workers in a party of their own with a program, not of class collaboration, but of united attack against the capitalist private-profit system.

Surely, most Americans want to be free. But capitalism cannot live unless workers are subdued to the will of the employing class and moulded to the pattern of human exploitation. The big danger of the Rankin proposal is that it fits well with the needs of capitalism. America's workers can reject Socialism and conform to the profit economy only by wearing the chains that Rankin and others are forging for them now.—Reading Labor Advocate.

"GENERAL IKE" SAID IT

We offer for the record some very important words uttered by General Eisenhower on June 19, in the course of a welcome-home celebration in New York City.

Said "General Ike":

"If we are going to live the years of peace, we must be strong and we must be ready to cooperate in the spirit of tolerance and forbearance. It isn't enough that we device every kind of international machinery to keep the peace. We must also be strong ourselves. Weakness cannot cooperate with anything. Only strength can cooperate."

Well, what do those words mean? And what do they imply as to the past as well as to the future?

They mean, do they not, that WE are largely to blame for the fact that World War I was followed by jealousy, economic rivalry, treachery-breaking and World War II?

For weren't we Americans the strongest people on earth when the first World War ended? And if only the strong have the POWER to cooperate and build for peace, isn't that also the task and the RESPONSIBILITY of the strong?

Yes, it mattered